



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XXXI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

tem vestram ut librata consideratione commodorum & incommodorum quæ de ejusmodi perturbatione nasci possunt, saniori sententia animum accommodetis; ut & judicia synodalia non nisi summa ratione cassentur, & mandata apostolica curiosius observentur. Eadem Hincmaro mens fuerat ducentis & eo amplius ante Ivonem annis: quam cum indignatione aperit in epistola ad Nicolaum primum scripta, quæ extat apud Flodoardum, occasione Rothadi Episcopi Sueffionensis in generali regni synodo depositi à iudicibus electis, quod iudicium instaurari nihilominus in Concilio Romano volebat Nicolaus: *Si de reliquo verba iniquorum prevaluerint adversum nos, sicut jactitant proferentes, non erit necesse de provincialibus synodis, in quibus hactenus laboravimus, magnopere laborare. quippe quoniam erit & lex & spes sibi quisque.* Antea autem dixerat, propter appellationes hujuscemodi: *Non solum ab ecclesiasticis personis, verum & multo magis à secularibus, nostra judicia contemnuntur.* Itaque in animum inducit monendos à se esse Episcopos, si quid peccent. *Si corrigere se voluerint, inquit, congaudebo. Sin autem ad vestrum eos iudicium provocabo. Qui si ire voluerint, vestra sancta sapientia quid inde melius viderit decernere procurabit. Si autem ire noluerint, facient quod sibi utile iudicaverint.*

Ap. Flodoard.
lib. 3. hist. Rem.
c. 13.

XII. Summi Pontifices, postquam Episcopos Gallicanos eò flexerant ut appellationes à iudiciis suis patienter ferrent, omnem auctoritatem in se trahere studuerunt, ita ut eam cum nullo communicarent. Eo pacto Concilia generalia ecclesiastica regni sensim abolita fuere. Frequentiæ verò Legatorum hæc ratio præscripta est, ut non nisi ob graves causas accederent ad provincias, sive pro revocanda pace inter Reges Galliarum & Angliæ, sive pro bello adversus Albigenfes, seu etiam ob alias similes causas. Hujuscemodi legationis illustre exemplum extat apud Matthæum Parisium. Narrat ille Cardinalem Romanum anno millesimo ducentesimo vigesimo sexto missum esse in Galliam cum auctoritate Legati, ut provideret petitionibus Raymundi ultimi Comitis Tolosani, cujus bona publicata fuerant ob hæresim Albigenfium, quorum ipse erat fautor. Vnde pater Summum Pontificem extendisse sollicitudinem suam ad res temporales, tanquam connexas spiritualibus, id est, hæresi, quemadmodum observavit Clemens quartus in suis epistolis. Igitur cum Legatus advenisset, Concilium convocavit apud urbem Biturigenfem; ad quod invitavit Regem, Archiepiscopos, Episcopos, & clericum Ecclesiæ Gallicanæ, atque insuper Comitum Tolosanum. In hoc conventu adfue-

runt centum Episcopi è novem provinciis, præter Abbates, Priores & procuratores Capitulorum. Et quia Lugdunensis Archiepiscopus de primo confessu contendebat cum Archiepiscopo Senonensi, Rothomagensis verò cum Bituricensi, Burdegalensi, Narbonensi, & Auscitano; adnotat Matthæus Parisius, ad vitandam contentionem confessum illic non fuisse dispositum tanquam in vero Concilio, sed tanquam in conventu & Consilio extraordinario: *Timebatur de discordia. Et ideo non fuit sessum quasi in Concilio, sed ut in Consilio.* Cum autem controversia moveretur inter Simonem Comitem Montisfortis & Raymundum Comitem Tolosanum, Legatus præcepit Archiepiscopis ut unusquisque seorsim cum suffraganeis suis sententiam promeret, eamque scripto traderet, quò illam Summo Pontifici & Regi Francorum Legatus ostendere posset, excommunicationi interim subdens eos quæ sententiæ suæ secretum proderent. Vnde colligi potest vim conventuum ecclesiasticorum Galliarum reductam esse ad simplex consilium. *Præcepit Archiepiscopis singulis Legatus cum presentibus, ut convocatis seorsim unusquisque suffraganeis, cum eis deliberarent super negotio præfato, & traderent Legato consilium suum reductum in scripto. Quo facto, Legatus excommunicavit omnes qui super hoc sua consilia revelarent, dicens se ea velle Domino Papa significare, & Francorum Regi ostendere.*

Stetit illud
habere
cap. 14. 3. 4.

ADMONITIO

STEPHANI BALUZII.

DE legatione Aquitanica, de qua paucis agit illustrissimus Archiepiscopus in paragrafo tertio istius capituli, nos in prima librorum istorum editione nonnulla diximus in hac additione, quæ nunc visum est referre ad caput XLVI. libri quinti.

CAPVT XXXI.

Synopsis.

I. Legati in se traxerunt omnem auctoritatem Conciliorum ecclesiasticorum. Confirmationem autem canonum Summo Pontifici reservaverunt.

II. Non possunt ministerium suum exequi intra Gallias absque consensu Regis. Probatum ex Gregorio magno.

III. Ratio hujus instituti aperitur. Epistola Concilij Africani ad Celestinum explicata contra mentem illustrissimi Cardinalis Perronij.

IV. Concilium Sardicense Vicariis apostolica sedis adesse sinit in synodis provincialibus, si causa Episcoporum dejecti retractanda fuerit. Aliud obtinebat in Africa, cui ignotum erat Concilium Sardicense. Le-

gati in provincias mitti non possunt absque consensu Principum.

V. Idem jus obtinuit olim apud Anglos. Probatur ex Rogero de Hoveden. Prudens Philippi Pulcri Regis ad Bonifacium octavum responsio.

VI. Si quid Legati tentabant adversus canones & vetustam consuetudinem, intercessione regia rescindebatur. Legati persape convellabant dignitatem Episcoporum. Gravis monitio Ivonis Carnotensis ad Hugonem Lugdunensem scribens.

VII. Episcopi regiam auctoritatem implorabant adversus temeritatem Legatorum. Probatur ex Ivone.

VIII. Legatorum facultates examinari debent ante quam munere suo fungantur. Probatur exemplis.

ADDITIO.] Canones quidam Concilij Claromontani sub Urbano secundo nunc primum eduntur. De censu annuo Episcoporum, quem ex Altaribus recipere debent. Emendatus & illustratus canon primus Concilij Nemansensis. Illustratus etiam canon quartus Concilij Claromontani. Dedit is originem juri Presentationis, quo Abbates fruuntur quoad Ecclesias parochiales. De Primatu Lugdunensi. Eiacriter vestriunt Senonenses. De archiepiscopatu Dolensi. Rursus nonnulli canones Claromontani nunc primum editi.

I. SUPEREST ut examinemus an per illas tempestates pessumdata fuerit regia auctoritas quoad convocationem Conciliorum Gallicanorum aut promulgationem decretorum pro ordinanda politia ecclesiastica propositorum. Lucem magnam iis quae dicturi sumus afferet distinctio illa quam supra attulimus inter synodos ecclesiasticas & regias, quae à Pippino Rege introducta fuit, simulque viam aperiet ad perfectam intelligentiam hujus difficultatis. Nam synodi ecclesiasticae cognoscebant de litibus & controversiis quae ad causas communes pertinebant; interdem verò canones condebant, qui tum demum obtinebant vim legis postquam eos Princeps confirmaverat in synodo regia. At Legati omnem horum Conciliorum auctoritatem in se traxerunt, atque etiam cognitionem causarum quas in Conciliis provincialibus tractari receptum antea erat. Confirmationem autem canonum Summo Pontifici reservaverunt. Quo agendi modo multum imminuta est regia auctoritas. Attamen Principes eam sartam tectam conservaverunt in tribus capitibus magni momenti. Primum enim passi non sunt Legatos absque consensu suo exequi munia legationis intra Gallias. Tum si quid à Legatis tentabatur adversus canones & vetustam consuetudinem, intercessione regia infringebatur. Demum suae dispositioni conservaverunt convocationem Conciliorum regiorum.

II. Primum omnium satis constat Legatos nullam muneri sui functionem attinge.

Tom. II.

re in Gallia potuisse absque petitione aut expresso consensu Regis, cum id aperte doceat Gregorius magnus. Iusserat ille synodum in Gallia celebrari, ad abolendam simulationem. Verum Episcopi parum erant solliciti de exequendis iussis ejus. Quare Gregorius cupit ut Legatus apostolicae sedis ad Gallias accederet pro executione sui consilij. Quoniam verò jura Principum rectè noverat, negotiorum tractationi assuetus, quòd responsalem apostolicae sedis egisset apud Imperatores Constantinopolitanos, Regum Francorum auctoritatem sartam tectam integramque esse voluit. Itaque anno sexcentesimo primo summo studio institit apud Reginam Brunichildem ut ipsa ad se scriberet, quatenus, si ita Regina jufferit, Legatum cum consensu auctoritatis regiae in Galliam mittat, cujus industria corruptelae consuetudinis ad regulam dirigerentur in synodo regni: Sed quoniam eos quorum est

Vide supra lib. 5. cap. 56. & cap. 58

Vide lib. 1. c. 16. §. 6.

S. Gregor. lib. 9. epist. 64.

Idem lib. 11. epist. 8.

locus haec insequi nec sollicitudo ad requisitionem nec zelus excitat ad vindictam, scripta ad nos vestra discurrant, ut personam, si precipitis, cum vestra auctoritatis assensu transmittamus, quae una cum aliis sacerdotibus haec & subtiliter querere & secundum Deum debeat emendare. At Regina morem gerens Pontifici, Legatos anno sequenti sexcentesimo secundo misit Romam pro variis negotiis, eisque inter cetera mandavit ut Legatum apostolicae sedis in Galliam mitti peterent, ut constat ex quadam Gregorij epistola, qua hanc Reginae pietatem mirifice laudat. Praefati autem viri magnifici filij nostri, inquit Gregorius ad Reginam Brunichildem scribens, dato capitulari inter cetera perierunt, quod sibi ex vestra perhibere jussione mandatum, ut talis debeat à nobis in Galliis persona transmitti quae facta synodo cuncta quae contra sacratissimos canones perpetrantur omnipotenti Deo auctore possit corrigere. Verum res ista caruit effectu, ob bella apud Gallias suborta. Ceterum jus illud regium confirmari etiam potest ex literis Summorum Pontificum Vigilij & Pelagij, quorum verba relata sunt ad calcem capitis decimi noni. Quippe duo illi Pontifices declarant se vicariatum suum concessisse Episcopis Arelatensibus juxta petitionem Regum, juxta petitionem & mandatum.

III. Ratio hujus introductionis haud dubie canonica est, quandoquidem Summi Pontifices se ad eam accommodant. Peti autem ex eo potest, quòd extraordinarium in politia ecclesiastica esset mitti in provincias Legatum qui Concilii provinciarum interesset, quemadmodum ad Celestinum Papam scribit Concilium Africanum: Nam ut aliqui

N n ij

Vide supra cap. 14. hujus libri.

tanquam à sanctitatis tue latere mittantur, nulla invenimus patrum synodo constitutum. Vnde concludunt non toleraturam diutiùs Africam Faustini Episcopi sedis apostolicæ Legati præsentiam. De illo enim intelligi debet hic locus; non autem de Apiario, ut censuit illustrissimus Cardinalis Perronius. *Securi sumus quòd cum, probitate ac moderatione tue sanctitatis, salva fraterna caritate ulterius Africa minimè patietur.*

IV. Fatendum quidem est hanc Africanorum propositionem esse contrariam Concilio Sardicensi, quod sedis apostolicæ Vicarios in synodis provinciarum tum adesse finit si causa Episcopi dejecti retractanda fuerit. Verùm Afris ignotum erat istud Concilium. Canones autem in eorum synodo proposti *revelati* accusati sunt, ob hoc quòd è Synodo Nicæna laudarentur, cum revera Nicæni non essent. Interim Africanorum regula certa manet; nisi si causus evenerit in Concilio Sardicensi notatus. Vnde sequitur necessarium esse ut si ea tempora incidant ut necesse sit hanc disciplinæ canonicæ regulam transgredi, suprema protectionis canonum auctoritas, quæ penes Reges est, conveniat cum suprema executionis auctoritate, quæ ad Summos Pontifices pertinet, atque adeo non posse Legatos mitti in provincias, nisi ita fieri Principes consentiant ob causam aliquam quæ ad statum Ecclesiæ Gallicanæ pertineret. Equidem Pontifices Romani suos Nuncios sive Apocrisarios habebant Constantinopoli degentes apud Imperatores. Verùm id fiebat ex consensu Imperatorum, ac præterea Apocrisarii illi nullam jurisdictionem exercebant in vicinis patriarchatibus, nisi ex speciali delegatione Principis. Exemplo sit Iustinianus, qui Pelagium sedis apostolicæ Apocrisarium, Euphremium Patriarcham Antiochenum, & Petrum Hierosolymitanum, ac Hypatium Ephesinum Episcopos delegavit, qui Pallium auferrent Paulo Patriarchæ Alexandrino, qui decreto Principis damnatus erat, & in exilium pulsus apud urbem Gazam, quò se iudices delegati contulerunt pro executione. Verùm munus horum Apocrisariorum, sive Responsalium, in suggestionibus positum erat quas Principibus faciebant pro negotiis Ecclesiæ Romanæ & publicis Ecclesiæ occidentalis. Sic suum quisque Patriarcha Apocrisarium generalem mittebat pro universa Diocesi patriarchali, ut constat ex capite tertio Novellæ constitutionis sextæ Imperatoris Iustiniani, & à nobis supra adnotatum est in cap. xvi. libri quinti, paragrapho quarto.

V. Ius autem illud adeo competit Regibus, ut non solum nostri, sed etiam Angli,

illud semper summa cura retinuerint. Illustre hujus rei argumentum extat, etiam post introductam Legatorum frequentiam. Cùm enim anno M C X I X. Callistus Papa & Henricus primus Rex Angliæ convenissent apud Gisfortium in Normannia, concessit Regi Pontifex ut antiquæ regni ejus consuetudines manerent, ac nominatim, ne quis Legatus in Angliam mitteretur, nisi ita fieri Princeps postularer à Pontifice. Diserta sunt in eam rem verba Rogerij de Hoveden in parte priori annalium. *Rex à Papa impetravit, ut omnes consuetudines quas pater suus in Anglia & in Normannia habuerat sibi concederet, & maxime ut neminem Legati officio in Anglia fungi permetteret, si non ipse (aliqua præcipua querela exigente, quæ ab Episcopis regni sui terminari non posset) hoc fieri à Papa postularer.* Reges verò Francorum hunc usum semper retinuisse constat ex ea quæ inter Bonifacium octavum Papam & Philippum Pulcrum Regem suborta est discordia, affirmante Pontifice, misso in Galliam Ioanne Cardinale, posse se liberè Legatos & Nuncios ad regna mittere *absque petitione cuiuslibet vel consensu, usu vel consuetudine contrariis nequaquam obstantibus.* At Philippi responsio, tametsi multa comitate condita, factam tectam integramque præstat auctoritatem regiam. Ait enim non prohibere se quin Legati, Nuncios, & aliæ personæ accedant ad Gallias, nisi sibi & regno sine legitima ratione suspecti, vel aliàs habeat justam causam. Praxis quæ dein obtinuit usque ad hæc nostra tempora præclarè admodum probatur auctoritate Actorum quæ edita sunt in capite xxiii. §. ii. Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ.

VI. Nunc veniendum est ad alterum caput nostrarum observationum. Illud autem versatur in jure quo usos fuisse diximus Reges nostros, prohibendi ea quæ à Legatis tentarentur contra Canones. quæ propositio omnino manifesta est. Legati per sepe convellebant dignitatem Episcoporum, eisque interdum nonnulla præcipiebant, intentata excommunicationis pœna, propter causas indifferentes, sive etiam in certis capitibus quæ antiquis canonibus contraria erant. Constat id ex epistolis Ivonis Episcopi Carnotensis: qui alicubi Hugonem Archiepiscopum Lugdunensem sedis apostolicæ Legatum rogat ne deinceps novi quicquam præcipiat adversus Canones & jus Episcopis quæsitum; ne si ea imperentur quæ effici non possint, contumaciter ejus imperia spernantur. Tum eum monet debere prudentiam ejus considerare, cum aliquid in materia levi & indifferenti præcipit, vel quando imminuit aut mutat ea quæ antiquitas sancivit;

Vide lib. 5. c. 17.

Liberatus in Breviatio cap. 23.

Vide lib. 5. cap. 16. §. 5.

Vide lib. 5. cap. 17. §. 2.

Vide supra lib. 5. cap. 16. §. 17.

consuetudo servavit, & patrum auctoritas confirmavit, debere inquam prudentiam ejus considerare quânam institutionem sequi oporteat, quibusve obediendum sit, patribusne, qui adhuc nobis in scriptis suis loquuntur, an Legato, qui nihil aliud prædicat quam ut eorum vestigia adorentur. *Cum verò ea, inquit, que indifferenter se habent, & in quibus non observatis minimè salus periclitatur, vel observatis minimè juvatur, tam obnixè servanda sancitis, vel cum ea que antiquitas sanxit, consuetudo servavit, & venerabilium auctoritas patrum sacrata firmavit, prout vultis minuitis aut mutatis, attendere debet prudentia vestra quid saluti eorum quibus per omnia professe debetis conferatis, vel quorum institutio sit tenenda, vel quibus obedientia potius sit exhibenda, an illis sanctis patribus, qui adhuc nobis in scriptis suis loquuntur, an vobis, quibus nihil aliud est propositum nisi priorem sequi & honorare vestigia.* Alibi verò apertius eum alloquitur. Significat enim timendum esse ne Episcopi jugum excutere meditentur, si agnoverint Hugonem cupidine potentia accensum adimere velle subiectis sua jura. Tum eum admonet debere potius eum sua cuique jura servare, exemplo beati Petri, qui tamen Paulo prælatus fuisset, curam Ecclesiæ cum eo communicavit, adeo ut ille Evangelium Iudæis prædicaverit, hic verò gentibus. *Licet enim, inquit idem Ivo, prudentia vestra velit & debeat ministerium suum honorare, reminiſci tamen debet quia cum Petrus Paulo esset prælatus, dederunt tamen sibi invicem dexteras societatis, ut alter in gentibus, alter in circumscriptione predicaret Evangelium. Attendat ergo discretio vestra utrum hoc ita fieri liceat, & si liceat, utrum expediat; ne forte odisse & detestare incipiant jugum vestrum quos vultis habere subiectos, dum, hoc exemplo, suo se intellexerint jure privandos.*

VII. Episcopi, tamen eo tempore servitute satis æquo animo tolerarent, concoquere non poterant audaciam Legatorum, cui quodam modo resistebant cum eorum mandata exequi recusabant, aut cum admonitionibus suis eos urgebant. Verum quoniam Legati fulmen excommunicationis habebant adversus eos qui mandatis suis resistere nitentur, necessarium fuit regiam auctoritatem implorare adversus infractionem canonum & vetustæ consuetudinis. Intelligebant quippe Episcopi protectionem canonum & optimarum consuetudinum, quæ ad Reges pertinet, in eo præcipue versari ut eorum temeritatem reprimat qui suprema auctoritate, quæ ad executionem canonum usurpanda est, abutuntur. Probatio hujus praxis peti potest

ex epistola quam anno millesimo nonagesimo sexto ad Regem Philippum primum scripsit Ivo Carnotensis. Paulo antè Urbanus secundus Papa duo Concilia celebraverat, unum apud Clarummontem in Aquitania prima, aliud verò apud Nemausum in prima Narbonensi. Tum verò Lugdunensis Archiepiscopus Hugo sedis apostolicæ Legatus tertium Concilium eodem anno celebrare constituerat, ad quod Episcopos Gallicos evocare volebat. *Post duo Concilia hoc anno à Domino Papa celebrata, inquit Ivo ad Philippum Regem scribens, nunc Legatum ejus Lugdunensem Archiepiscopum infra eundem annum tertium generale convocare, & ad hoc regni vestri Episcopos invitare.* Eam igitur ob causam consultus Ivo respondit se nihil accepisse de convocatione hujus Concilij, neque per literas ad se à Legato scriptas, neque per latorem earum; si tamen Hugo faceret eam convocationem, eam institutioni apostolicæ consentaneam non fore, neque consuetudini ecclesiasticæ; adeo ut si Legatus Episcopos urgere vellet ultra terminos à patribus constitutos, Rex teneatur hujuscemodi injustis oppressionibus resistere cum consilio Episcoporum. *Quod tamen se faceret, inquit, non esset hæc apostolica institutio, vel ecclesiastica consuetudo. Quod si quis eos ultra terminos à patribus constitutos angariare voluerit, vos habito cum eis communi consilio injustis oppressionibus pro persona vestra resistite; sic ut quæ Dei sunt, Deo reddant, & quæ Cesaris sunt, Cesari reddere non omitant.*

VIII. Reges nostri semper retinuerunt potestatem impediendi executionem institutionum à Legatis editarum, quoties illæ adversari videbantur vetustæ consuetudini Galliarum. Verum id ea via tentatum est quæ plurimum haberet humanitatis, minimum morarum, quæque præterea valentior erat quam ea quæ occasiones expectari suadebat, ut conquisto in præsens remedio, eorundem constitutionum executio impediretur. id quod atate Ivonis assolebat. At præsens usus postulat ut Legatorum facultates examinentur. Si verò aliquid in eis adversum reperiatur Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ, tum Rex declarat prohibere se executionem facultatum, quoad caput illud adversum libertatibus. id quod vulgò vocant Legati facultates * verificare, eisque modificationem adhibere quæ necessaria visa fuerit. Prima omnium modificatio singillatim facta continetur in literis Regis Francisci primi pro legatione Cardinalis Canonici anno millesimo quingentesimo decimo quarto, item pro Archiepiscopo Barenſi anno

Vide supra lib. 4. cap. 3. §. 4. & lib. 5. cap. 3. §. 1.

Ivo. ep. 16.

Ivo. ep. 60.

Ivo. ep. 61.

* Verifier les facultés du Legat.

millesimo quingentesimo vigesimo secundo, & pro Cardinale Farnesio anno millesimo quingentesimo trigesimo nono. Dein Reges eam curam delegarunt Curia Parliamenti: qua modificationes tum primùm auxit annis millesimo quingentesimo quadragesimo secundo & quadragesimo septimo, arrepto lato pro facultatibus Cardinalium Sadoleti & sancti Georgij.

ADDITIO

STEPHANI BALUZII.

Duo Concilia generalia ab Urbano secundo celebrata esse in Gallis adnotat Ivo Carnotensis in loco paulò antè laudato, Claromontanum videlicet, & Nemaufense, ut explicat illustrissimus Archiepiscopus. Verùm non agitur illic de Concilio Claromontano, quod anno superiore habitum fuerat, sed de Turonensi & Nemaufensi. Ea tamen nos occasione usi in prima librorum istorum editione, canones aliquot Claromontani Concilij heic edidimus, quos in ista quoque exhiberi debere visum est, ne quid deesset ex prima editione.

CONCILIVM CLAROMONTANVM

HABITVM ANNO MXXCV.

Ex peruetusto codice MS. monasterij Anianensis in diocesi Monsielensi.

ANNO dominicæ incarnationis MXXCV. Indictione III. XIIII. Kal. Decemb. celebrata est apud Claromontem Arvernæ synodus, præsentate Domino Urbano Papa, confidentibus diversarum provinciarum Archiepiscopis numero XI. cum Episcopis LXXXII. Abbatibus innumeris. Die igitur quarta de laicis quaestio facta est, qui morientibus Episcopis, sive aliis Clericis, res defunctorum in vasas Ecclesiæ pauperibus subripiebant: contra quos commune Concilij totius anathema prolatum est, Papa ipso hujusmodi promulgante sententiam.

I. Si quis, post interdicti præsentis cognitionem, Episcoporum, seu Presbyterorum, aut aliorum Clericorum res invaserit, usque ad satisfactionem excommunicetur. Episcoporum verò deficientium res per Archipresbyterorum seu Archidiaconorum manus, aut secundum mortuorum iudicium, pro ipsorum salute in elemosynas dispenseantur, aut successorum qui futurus est reserventur. Idipsum de Presbyterorum seu Clericorum aliorum rebus per Episcopum vel per supradictas personas, aut cui deficientes commiserint, fiat. Si quis autem adversus ista præsumpserit, anathema sit.

Factæ sunt etiam insequentibus diebus quaestiones de Clericis qui per Gallias Archipresbyterorum seu Archidiaconorum & Decanorum dignitatibus utebantur, cum eorum aliqui in primo tantum gradu consistenter. Præceptum itaque est:

II. Nullus Episcopus in Ecclesia sua, nisi Diaconus sit, Archidiaconum instituere. nec Archipresbyterum aut Decanum, nisi Presbyter sit, ordinare præ-

Ap. Gratian. dist. 60. cap. Nullus Episcopus.

sumat. Quod ut districtius teneatur, auctoritate apostolica prohibemus & interdicimus.

Questum est etiam de Episcopis qui Altaria monasterijs data frequenter redimi pecunia compellebant. Decretum itaque est.

III. Quia quidam simoniacæ pravitate ramus in Galliarum partibus jam diutiùs inolevit, ut Ecclesiæ vel decimæ, quæ vulgari vocabulo apud eos Altaria nuncupantur, monasterijs data, sæpius ab Episcopis sub palliata avaritia vendantur, mortuis nimirum seu mutatis Clericis, quos Personas vocant, nos, auctore Deo, venalitatem omnem tam ex rebus quam ex ministerijs ecclesiasticis propellentes, hoc ulterius fieri auctoritate apostolica prohibemus; sicut etiam præbendas omnes venundandas interdiximus. Porro quæcunque Altaria vel decimæ ab annis triginta & supra hujuscemodi redemptione monasteria possident, se noscuntur, quietè deinceps & sine molestia qualibet eis possidenda firmamus. salvo utique Episcoporum censu annuo quem ex eisdem Altaribus habere soliti sunt.

IV. Sanè quia monachorum quidam Episcopis jus suum auferre contendunt, statuimus ne in parochialibus Ecclesiis quos tenent, absque Episcoporum consilio Presbyteros collocent. Sed Episcopi parochiæ curam, cum Abbatum consensu, Sacerdoti committant; ut ejusmodi Sacerdotes de plebis quidem cura Episcopo rationem reddant, Abbati verò pro rebus temporalibus ad monasterium pertinentibus debitam subjectionem exhibeant, & sic cuique sua jura ferventur.

V. Confirmata sunt in eodem Concilio capitula superiorum omnium Conciliorum quæ per eundem Papam aut Melphicæ, aut Beneventi, aut Troje, aut Placentiæ celebrata sunt.

VI. Depositi sunt, propter ordinationem infra annos factam, Episcopi duo: sed iidem ipsi, totius Concilij precibus, in fine synodi restituti, promittentibus omnibus Episcopis ab hujusmodi ordinatione se ulterius cessaturos.

VII. Lugdunenſis Ecclesiæ primatus restitutus est super Lugdunenſem, Senonenſem, Turonenſem, & Rothomagenſem provincias. Turonensium metropoli ceterioris Britannia restituta facta est.

VIII. Item etiam expeditio facta est & constituta est equitum & peditum ad Hierusalem & alias Asia Ecclesias à Sarracenorum potestate erundas. Et in eorum bonis usque ad reditum pax continua promulgata.

IX. Et quia pleræque Galliarum regiones alimenterum inopia laborabant, indictum est treugam usque ad annos tres villanis & mercatoribus esse continuam, Militibus verò à quinta feria usque ad Dominicam per singulas hebdomadas observandam, Clericis autem, & monachis, omnibus æquè temporibus, ac primùm peregrinis ad loca facta tendentibus.

NOTÆ

STEPHANI BALUZII.

CAN. III.] Repetitus est ad verbum hic canon in Concilio Nemaufensi; referturque à Gratiano 1. q. 1. c. *Quæstionum*. Concilium istud Nemaufense publicè juris fecit vir optimus & eruditissimus Dacherius in tomo quarto Spicilegij, ex apographo quod multo-

rum manibus terebatur, & in meas quoque perve-
nerat. Verum tot mendis scater apographum illud ut
dici vix possit. Sanè graviter peccatum est in hoc ca-
none, in his verbis: *Salvo utique censu annuo quem
ex eisdem Altaribus habere soliti sunt.* Quo loco de-
esse aliquid manifestum est; legendumque *salvo
utique Episcoporum censu annuo &c.* admonet codex
MS. duplex sancti Albini Andegavensis, uterque vet-
tus; itemque Gratianus in dicto cap. *Questum.* Quo
etiam modo legi debere docet, præter auctoritatem
horum canonum Synodi Claromontanæ, Paschalis
secundus in epistola ad Ivonem Carnotensem & Ra-
nulfum Santonensem Episcopos: qua edita quidem
est in Notis ad Goffridum Vindocinensem, sed mutila
in hoc loco: ideoque fortassis operæ pretium fuerit
eam rursus edi ex pervetusto codice MS. sancti Al-
bini Andegavensis. Vnde colligitur falli virum eruditis-
simum Antonium Dadinum Altesertam, dum nimis
credens Goffrido Vindocinensi, asserere non dubitat
clausulam illam canonici Claromontano fuisse adje-
ctam commemo Episcoporum, qui peccandi simulum
& auctoritatem querebant. Hæc sunt verba Paschalis.

PASCHALIS Episcopus servus servorum Dei, v-
nerabilibus Episcopis Ivoni Carnotensi & Ranulfo San-
tonensi salutem & apostolicam benedictionem. Iuxta
sanctorum canonum sanctiones non ignotum esse vobis
credimus quid ulionis maneat ecclesiastici ordinis vi-
ros apostolica sedis decreta spernentes. Ipsi enim Ar-
vernenſi Concilio affuistis: in quo præſidente prædeceſ-
ſore nostro bona memoria Papa Urbano, consideribus
Galliarum Episcopis, decretum est ut Alaria qua
ab annis xxx. & supra sub vicariorum redemptione
monasteria possedisse noscuntur, quiete deinceps & sine
moleſtia qualibet monasteris ipsi firma permaneant.
Salvo utique Episcoporum * censu annuo quem ex
eisdem Altaribus habere soliti sunt. Vos autem huic
simplicitati incongruas duplicitates inestitis, & Per-
sonarum redemptionem mutatis nominibus extorque-
re conamini. Vnde oportet nos hujusmodi versutis
ſinceritate veritatis apostolica obviare. Præcipimus
ergo ut decretum illud omnino integrè teneatur, nec
super illud quicquam ulterius pro eisdem Altaribus
exigatis. Sanè quod vobis dicimus, ceteris quoque
Galliarum Episcopis erga suarum diocesum mona-
ſteria præcipimus observandum. Datum Romæ 11. Idus
Majj.

Extant in eodem codice sancti Albini literæ Gau-
fridi Episcopi Carnotensis, apostolicæ sedis Legati;
quibus prohibet ne deinceps Archidiaconus & Deca-
nus Ecclesiæ Andegavensis annuum censum exigant
à monachis sancti Albini pro Ecclesiâ Legionensi,
qua est apud Andegavos, & à monasterio sancti Al-
bini pendet. Et haud dubiè annuus ille census, quem
ij viri exigebant à monachis S. Albini, diversus erat
à censu annuo quem Episcopis conservavit canon Cla-
romontanus. Nam epistola illa Gaufridi in codice
sancti Albini descripta est statim post epistolam Pas-
chalis secundi Papæ.

Gaufridus Dei gratia Carnotensis Episcopus, apo-
ſtolica sedis Legatus, R. venerabilis Andegavensis Ec-
clesiæ Archidiacono, & Hu. Decano, salutem in Do-
mino. Quod à sanctis patribus inhibitum est, & à
Romana sedis Pontificibus solemniter sub anathemate
condemnatum, nobis aut vobis retrahere non licet, nec
à quoquam minore debet rescindi. Quapropter eam
pravam & antiquam consuetudinem, de relevandis
post decessum alicujus Persona Ecclesiæ, à beata me-
moriam Papa Urbano & ejus successore Domino Pas-

chali dudum prorsus abolitam & damnatam innova-
re, vel restituere, vel ejus aliquam adinvenire com-
positionem, planè simoniacum est, & hæreses ab om-
nibus improbanda noiam incurrit. Vnde vestra frater-
nitati apostolica auctoritate & nostra per præsentia
ſcripta mandando præcipimus quatinus abominabilem
illam & ignominiosam consuetudinem de annuo cen-
su apud Legionem à fratribus nostris monachis beati
Albini exigendo prorsus omittatis, & interdicitum quod
in prædicti loci Ecclesiâ pro extorquendo hujusmodi
censu promulgastis, post acceptas has literas sine dila-
tione solvatis, & ne ulterius ad nos prædicti monachi
ſurgantur hujus rei causa, modis omnibus caveatis.
Alioquin flagitij tanti piaculum graviter in vos com-
pellemur ulcisci.

CAN. IV.] Repetitus quoque est ad verbum hic
canon in eodem Concilio Nemaufensi; extatque apud
Gratianum 16. q. 2. c. Sanè quia. Refertur autem in
epistola Eugenij III. qua nunc primum editur ex
Chartulario Archiepiscopi Narbonensis, data ad To-
merienſem & Craſſenſem Abbates in prima Narbo-
nensi.

Eugenius Episcopus servus servorum Dei, dilectis
ſilijs sancti Poncy & Craſſenſi Abbatibus, salutem &
apostolicam benedictionem. Grave nimis est sedis apo-
ſtolice mandatis dura cervice resistere, & ejus con-
stitutiones velle in irritum revocare. Per alia ſiqui-
dem ſcripta ſollicitudini vestre mandavimus ut ex-
communicatos venerabilis fratris nostri Petri Narbo-
nensis Archiepiscopi nequaquam suscipereis, & de
ſubſtituendis Sacerdotibus in parochialibus vestris Ec-
clesiis, quas in provincia ipsis habetis, decretum præ-
deceſſoris nostri sanctæ memoria Urbani Papa firmiter
ſervareis. Quod nimirum tale est. Sanè quia mona-
chorum quidam Episcopis jus suum auferre contend-
unt, statuimus ne in parochialibus Ecclesiis quas ten-
ent, absque consilio Episcoporum Prelbyteros collo-
cent; sed Episcopi parochiæ curam cum Abbatum
consensu Sacerdoti committant, ut hujusmodi Sacer-
dotes de plebis quidem cura Episcopis respondeant,
Abbati verò pro rebus temporalibus ad monaste-
rium pertinentibus debitam subjectionem exhibeant,
& sic sua cuique jura ſerventur. Vos verò, ſicut ex
iterata ipsius fratris nostri conſueſtione accepimus, ne-
que ipsius interdicitum neque decretum ipsum ſervare
nullatenus voluistis. Per iterata itaque vobis ſcripta
mandamus & mandando præcipimus quatinus & à
conſortio excommunicatorum memorati fratris nostri
omnino abſtineatis, & in vestris Ecclesiis, quas in ejus
episcopatu habetis, absque ipsius consensu Prelbyteros
minimè collocetis. Alioquin nos & ipsos Prelbyteros
excommunicandi & Ecclesias interdicens et auctori-
tatem concessimus. Data Romæ apud sanctum Petrum
14. Idus Majj.

Tum in epistola generali ad universos monachos
per episcopatum Narbonensem constitutos eundem
canonem, quem ab Urbano secundo in Arvernenſi
Concilio statutum esse docet, prorsus observari jubet.
Editur autem nunc primum ea epistola ex eodem
Chartulario.

Eugenius Episcopus servus servorum Dei, dilectis
ſilijs Abbatibus, Prioribus, & alijs monachis per epi-
ſcopatum Narbonensem constitutis, salutem & apo-
ſtolice benedictionem. Quoniam quidam monachorum
Episcopis jus suum auferre contendunt, à venerabi-
lis memoria Urbano prædeceſſore nostro in Arvernenſi
Concilio statutum est ne in parochialibus Ecclesiis quas
tenent, absque consilio Episcoporum Prelbyteros collo-

Alteſerta lib. 4.
differat. Jur. ca.
non. cap. 8.

* In codice S. Al-
bini ſcriptum est ſu-
per literam, man-
dantem ſupplicare, ſi d-
directa, ſi ſubditi.

cent, sed Episcopi parochia curam cum Abbatum consensu Sacerdoti committant; ne huiusmodi Sacerdotes de plebis quidem cura Episcopis rationem reddant, Abbati vero pro rebus temporalibus ad monasterium pertinentibus debitam subiectionem exhibeant. Quia ergo iustitia ac rationis ordo suadet ut qui à successoribus sua desiderat mandata seu instituta servari, decessoris sui voluntatem & statuta custodiat, per presentia vobis scripta mandamus quatenus Presbyteros quos in parochialibus eius Ecclesiis collocatis, venerabili fratri nostro Petro Narbonensi Archiepiscopo presentetis: ut, si idonei fuerint, animarum curam, sicut statutum est, ab eo suscipiant. Nihilominus quoque vobis presentium auctoritate mandamus ut oblationum & decimarum portionem, quæ à populo provenit, & secundum statuta canonum ad jus Archiepiscopi spectare dinoscitur, exceptis his quæ vobis à sede apostolica specialiter de his indulta sunt, ei absque contradictione aliqua persolvatis. Præterea quoniam ad aures nostras perlatum est quòd quidam ex vobis parvulos solenniter baptizare, laicis penitentias & Eucharistiam contra sua professionis regulam dare presumpserunt, presentium auctoritate omnimodis prohibemus ne de cetero id attentare presumant. Alioquin nos eidem fratri nostro Archiepiscopo vestro potestatem concessimus ut in huiusmodi presumptores ecclesiastica severitatis censuram exerceat. Data Romæ apud sanctum Petrum 14. Idus Maij.

Literæ autem ad eosdem Abbates, quarum in prior epistola mentionem fecit Eugenius, sic habent in eodem Chartulario.

Eugenius Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis sancti Poncij & Crassensi Abbatibus, salutem & apostolicam benedictionem. Ex conquisitione venerabilis fratris nostri Petri Narbonensis Archiepiscopi & Canonicorum Ecclesia sue accepimus quòd in Ecclesiis quas in eum episcopatu tenetis, Capellanos absque conscientia eorum ponatis, & ab eis excommunicatos in vita & in morte recipitis. quod & rationi contrarium, & sanctorum patrum decretis omnino adversum esse dinoscitur. Quia ergo tanta presumptionis excessum dissimulare non possumus nec debemus, per presentia vobis scripta mandamus quatenus eorum excommunicatos de cetero nullatenus recipiatis, & de substituendis Presbyteris in parochialibus vestris Ecclesiis, quas in eodem episcopatu habetis, prædecessoris nostri sanctæ memoria Urbani Pape constitutum firmiter teneatis; ut videlicet vos ipsi Presbyteros eligatis, & prædicto Archiepiscopo presentetis: quibus, si idonei fuerint, animarum curam committere debeat, ut de plebis cura ei respondeant, vobis vero pro rebus temporalibus debitam subiectionem exhibeant. Videte itaque ut hoc mandatum nostrum ita efficere studeatis ne iteratus clamor exinde ad aures nostras debeat pervenire. Data Ferentini 11. Idus Aprilis.

Major fuit monachorum Engolismensium reverentia quam Narbonensium. Quod abundè patebit ex editione Actorum quæ extant in Chartulario monasterij sancti Amantij de Buxia in diocesi Engolismensi.

Quando Americus Capellanus Ecclesia sancti Clementis de Cassanolo perrexit in Ierusalem cum Comite Piellavensi, remansit ipsa Ecclesia sine Capellano. Monachus autem sancti Amantij, Isterius nomine, qui Obedientiam illam tenebat, venit ad Petrum Episcopum, quærens ab eo dari sibi aliquem Presbyterum qui in Ecclesia illa cantaret. Episcopus vero non habens quem mitteret, prædicto monacho Isterio ut lo-

co Americi præfata Ecclesia Capellaniam teneret præcepit, & facere omnia quæ Presbyter facere in Ecclesia debet iussit, scilicet Missas celebrare, penitentias dare, infirmos visitare, mortuos sepelire, & hoc tam diu donec ipse Presbyterum per manum suam secundum voluntatem suam mitteret qui in Ecclesia ipsa cantaret.

Quod autem in hoc canone Claromontano præcipitur ut Presbyteri in parochiis monachorum instituti de plebis cura rationem reddant Episcopo, discedere ab hoc loco non possum quin addam verba Gulielmi Episcopi Cadurcensis, quæ accurate docent quidnam Presbyteris illis inculceret. Instituta erat controversia de Ecclesia sancti Stephani Vairiacensis apud Caducos inter Ebalum de Turena Abbatem Tutelensem & Presbyterum quendam nomine Petrum. Ea tandem composita est Divonæ Cadurcorum anno M C X I I I. adjudicatâ Ecclesiâ Abbati & monasterio Tutelensi, iussu Gerardi Episcopi Engolismensis sedis apostolicæ Legati, ac consentiente Leodegario Biturigum Archiepiscopo. Ait verò Gulielmus Episcopus Cadurcensis: Hac autem redditio, donatio, atque concessio ita facta est, ut electione & providentia Tutelensis Abbatis & monachorum in sapientia Ecclesia sancti Stephani de Vairiaco Sacerdos ponatur, sed nobis presentetur, à nobis curam suscipiat animarum, nobis obedientiam promittat, de synodali censu & parata nobis respondeat, ad synodum nostram more ecclesiastico & ad Concilium Archidiaconi & ad communiam nostram iuxta consuetudinem Cadurcensis patria veniat. Hæ Gulielmi Cadurcensis Episcopi literæ extant in Chartulario Ecclesiæ Tutelensis. Renovatus autem est hic canon Claromontanus in Concilio Lateranensi sub Callisto II. ut illic adnotabimus. Ceterum heic adnotandum est, huic canonis Claromontano imputandam esse originem juris quò hodie utuntur Abbates, quoties Beneficia vacant quibus animarum cura imminet, quæque ab eorum monasteriis pendet. Destinant enim virum huic ministerio, quem Episcopo presentant. Tum verò Episcopus eum in Beneficio instituit, si idoneus repertus fuerit.

CAN. VII. J Decretum Urbani secundi in hac Synodo Claromontana editum pro primatu Lugdunensi ex MS. codice Lugdunensi primus in lucem emisit illustrissimus Archiepiscopus, cum eruditissima dissertatione de Primatibus. Hanc dignitatem Gregorius VII. contulit Archiepiscopo Lugdunensi Gebuino, postquam is cum Gregorio redierat in gratiam, ut ipsemet Gebuinus scribit ad Rodulfum Archiepiscopum Turonensem: Veruntamen sciatis nos postea Romam perrexisse, & gratiam Domni Apostolici, quam quidam occasione litigij Pictavensis subtraxisse videbantur, pleniter & ut credimus, irretractabiliter suscepisse: sicut videre potestis in privilegio nobis ab eo facto, quo confirmat cetera Lugdunensium dignitatum privilegia. Nos enim vobis illud mittimus, quia præcepit Dominus Papa ut in Ecclesia vestra & in Ecclesiis suffraganeorum vestrorum scriberetur in testimonium. Eas literas integras nuper dedimus in appendice libri de Primatibus, itemque alias ejusdem Gebuini ad eundem Rodulfum & suffraganeos ejus, in quibus eos laudat quòd Ecclesiam Lugdunensem matrem & dominam more bonæ seculi vocarent. Ceterum ei Lugdunensium dignitati acriter resistunt Senonenses. Extat autem ea de re gravis epistola à Ludovico VI. Rege Francorum scripta ad Callistum II. Papam, quæ edita est in tomo III. Spicilegij

cilegij Dacheriani pag. 147. & postea in appendice libri de Primatibus titulo XIV.

CITERIORIS BRITANNIÆ. J Mirum est quod heie dicitur, Turonensi metropoli factam esse in Synodo Claromontana restitutionem citerioris Britannia. Nam ea suam Archiepiscopum per multum ævi habuit post hanc synodum, ut adnotatum est in capite XLVI. libri quinti, qua de re nos plura, Deo juvante, dicemus ad Hildebertum. Sed multa per eas tempestates decernebantur in synodis quorum usus non adeo facile obtinebat. Exemplo sit vel unicus hic canon Claromontanus. Tametsi enim Urbanus provinciam Senonensem subjecisset Lugdunensi, serò id observatum fuit. Quoad verò Britanniam, jam ostendimus sub Innocentio demum tertio eam ad officium rediisse. Et apud Beslyum in Probationibus historiae Comitum Pictavensum pag. 414. extant acta quadam, data recenter post Concilium Claromontanum, anno nimirum M X C VI. Indictione IV. VI. Non. Martij, quibus subscribit Rollandus Dolensis Archiepiscopus.

ITEM ALII CANONES CONCILII CLAROMONTANI.

Ex veteri codice MS. illustrissimi viri PETRI DE MARCA Archiepiscopi Patiensis.

VRBANVS II. IN CONCILIO CLARIMONTIS. Ea qua à sanctis patribus de simoniaco statuta sunt, nos quoque sancti Spiritus iudicio & apostolica auctoritate firmamus. Quidquid igitur in sacris ordinibus, vel in ecclesiasticis rebus, vel data vel promissa pecunia adquisitum est, nos irritum esse nullasque vires obtinere censemus. Si qui tamen à simoniaco non simoniaco ordinati sunt, siquidem probare poterint se, cum ordinarentur, eos necesse simoniacos, & si tunc pro catholicis habebantur in Ecclesia, talium ordinationes misericorditer sustinemus, si tamen laudabilis eos vita commendat. Qui vero scilicet se à simoniaco consecrari imò execrari permiserint vel passi sunt, eorum consecrationem omnino irritam esse decernimus. Quicumque sanè cupiditate parentum, cum adhuc parvuli essent, Ecclesias vel Ecclesiarum beneficia per pecunias adepti sunt, postquam eas omnino dimiserint, si canonicè in eis vivere voluerint, pro misericordia ibidem eos esse concedimus, neque pro hoc factò à sacris ordinibus remouemus, si alias digni invenimur.

Illi verò qui per se ipsos, cum jam maioris essent ætatis, nefanda cupiditate ducti, eas emerunt, si in aliis Ecclesiis canonicè vivere voluerint, servatis propriis ordinibus pro magna misericordia inibi eos ministrare permitimus. Quòd si ad alias fortasse transferri non poterunt, & in eisdem canonicè vivere promiserint, minoribus ordinibus contenti, ad sacros ordines non accedant. Salva tamen in omnibus apostolica sedis auctoritate. Si qui tamen ante empionem catholicè ordinati sunt, cum ea qua emerunt dimiserint, & vitam canonicam egerint, in suis gradibus permittantur, nisi forte ejusmodi Ecclesia sit ut ibi primum locum debeant obtinere. Primum enim vel singularem vel prapositionem vel officij locum in emptis Ecclesiis eos habere non patimur.

ET INFRA. Quamvis autem misericordia Tom. II.

intuitu, magnaque necessitate urgente, hanc in sacris ordinibus dispensationem constituerimus, nullum tamen præjudicium sacris canonibus fieri volumus; sed obtineant proprium robur, & cessante necessitate, illud quoque cesserit quod factum est pro necessitate.

ITEM. Illud quoque precipimus, ut pro christomate, & baptismo, & sepultura, nihil unquam exigatur.

ITEM POST ALIA. Illud summo opere & apostolice auctoritatis privilegio prohibentes, ut nullus in clericali ordine constitutus, nullusque monachus, episcopus aut abbas aut cujuslibet ecclesiastica dignitatis investituram de manu laici suscipere audeat. Quòd si presumpserit, depositione multetur.

NOTÆ.

Hi canones maxima ex parte sumpti sunt ex Concilio Placentino, quod præterito mensè Martio Urbanus celebraverat in Longobardia. Repetiti autem fuerunt in hoc Concilio Claromontano; ut fidem facit, præter canones Anianenses supra descriptos, Bertholdus Constantiensis in Chronico: In hac Synodo (Claromontana) Dominus Papa eadem statuta que & in præterita Synodo Placentina confirmavit.

Quinam autem Episcopi & Cardinales huic Concilio interfuerint, longum esset recensere, neque facile numerus eorum iniri potest. Illustriores nominant monachi Majoris-monasterij Turonensis in sua Narratione; de qua mentio facta est in capite XLVI. libri quinti.

CAPVT XXXII.

Synopsis.

I. De convocacione Conciliorum regiarum. Enumeratio eorum qua supra dicta sunt.

II. Reges semper retinuerunt convocacionem horum Conciliorum. Varia eorum nomina. Curia, Parlamentum, &c.

III. Conventus habitii propter res ecclesiasticas sub tertia Regum nostrorum dynastia non condebantur canones. Ratio hujus instituti investigatur. Mansit tamen sua auctoritas Conciliis regijs. Probatur ex Glabro.

IV. Item ex Sugerio. Religiosi viri apud Sugerium, & religiosi laici apud Glabrum. Probatur etiam ex auctore vite sancti Bernardi, & ex Arnulpho Lexoviensi.

I. NVNC inspiciendum est tertium caput observationum quas proposuimus in capite superiori, convocatio nimirum synodorum regiarum. Iam antea monuimus eas fuisse distinctas ab ecclesiasticis, ex eo capite, quòd ista de causis singularibus cognoscebant, Concilia verò regia causas generales tractabant, quæ pertinent ad disciplinam & politiam Ecclesiæ & Reipublicæ; adeo ut si quæpiam synodus ecclesiastica novos canones condidisset, non antè rati erant quàm in Concilio examinati & à Principe confirmati fuissent. Adnotavimus